

KORKEIMMALLE HALLINTO-OIKEUDELLE

VALITUS

korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

9.12.2024

Drno
1284/03.04.04.04.23/2022

ASIA

Valituslupahakemus ja valitus Vaasan hallinto-oikeuden maa-aines- ja ympäristölupaa koskevasta päätöksestä Nokialla.

Valitettava päätös

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 30.10.2024 numero 1491/2024, joka koski Nokian kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan päätöstä 23.9.2022 (21.9.2022 § 64) (Maa-aines- ja ympäristölupa Suomen Maa ja Kivi Oy:lle kiinteistöillä 536-402-1-88 Leukavahanmetsä ja 536-402-2-16 Heikkilän metsä, Nokia.

Valitusaika

Valituskirjelmä on toimitettava Korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaamisesta. Päätös on annettu julkisella kuulutuksella 30.10.2024, joten valituksen viimeinen jättöpäivä on 9.12.2024.

Valittajat

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.
Kyrön luonto ry.
Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry.
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. BirdLife Suomi (Pily)

Prosessiosoite

Sari Hämäläinen, järjestösihteeri
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.
Pyhäjärvenkatu 5 A 2. krs
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi
040 930 4118

ASIA 1.

Valituslupahakemus Vaasan hallinto-oikeuden 30.10.2024 antamaan päätökseen koskien Maa-aines- ja ympäristölupa-asiaa Suomen Maa ja Kivi Oy:lle kiinteistöillä 536-402-1-88 Leukavahanmetsä ja 536-402-2-16 Heikkilän metsä. (NOK/647/05.04.00/2021.) Päätöksen tunnus on 1491/2024 ja drno 1284/03.04.04.04.23/2022.

Vaatimus

Valittajille on myönnettävä valituslupa, koska lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa ja oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi.

Perustelut

Korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisu on tarpeen varovaisuusperiaatteen noudattamisen osalta. Asiasta on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomio C-127/02 Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (kohdat 46–48), jonka mukaan luontodirektiivin 6. artiklan 3 kohdan ensimmäisestä virkkeestä yhdessä kyseisen direktiivin kymmenennen perustelukappaleen kanssa ilmenee, sellaisten suunnitelmien tai hankkeiden, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, vaikutuksen merkittävyyttä arvioidaan suhteessa alueen säilyttämisen tavoitteisiin.

Tästä ei ole olemassa Korkeimman hallinto-oikeuden ohjaavaa ratkaisua, eikä sitä ole otettu huomioon alempien oikeuksien ratkaisuisa.

Tätä kysymystä on perusteltua ja mahdollista arvioida nyt kyseessä olevan valituksen kohdalla, kun arvioidaan, kuinka suuri riski voidaan sallia raakkujoen tapauksessa. Jokihelmisimpukka eli raakku on Euroopan Unionin luontodirektiivin tiukasti suojeltu ja erittäin uhanalainen (EN) eliölaji. Sen elinympäristöä ei saa hävittää eikä heikentää.

ASIA 2.

Muutoksenhaku Vaasan hallinto-oikeuden 30.10.2024 antamaan päätökseen koskien Maa-aines- ja ympäristölupa-asiaa Suomen Maa ja Kivi Oy:lle kiinteistöillä 536-402-1-88 Leukavahanmetsä ja 536-402-2-16 Heikkilän metsä, Nokia. Päätöksen tunnus on 1491/2024 ja drno 1284/03.04.04.04.23/2022.

Vaatimukset

Vaasan hallinto-oikeuden hylkäävä päätös Nokian kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan päätöksestä 2.11.2022 jättämäämme muutoksenhakuun tulee kumota.

Pyydämme Korkeimmalta hallinto-oikeudelta ennakkoratkaisua varovaisuusperiaatteen noudattamiseen Euroopan Unionin luontodirektiivin tiukasti suojellun ja erittäin uhanalaisen (EN) jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) elinympäristön säilymiseksi.

Pyydämme Korkeimmalta hallinto-oikeudelta ennakkoratkaisua siitä, kuinka suuri riski voidaan sallia raakkujoen tapauksessa. Jokihelmisimpukka eli raakku on Euroopan Unionin luontodirektiivin tiukasti suojeltu ja erittäin uhanalainen (EN) eliölaji. Sen elinympäristöä ei saa hävittää eikä heikentää.

Vaadimme, että hankkeesta tulee luopua varovaisuusperiaatteen mukaisesti.

Perustelut

2.1. Varovaisuusperiaate

Suomen Maa ja Kivi Oy:n maa-aines- ja ympäristönsuojelulain hakemukseen tehdyn Natura-arvioinnin jälkeenkin jää epävarmuus hankkeesta aiheutuvista merkittävistä haitallisista vaikutuksista Natura-alueen suojelun perusteena oleville lajeille. Hanke vaarantaa suojeltujen lajien suotuisan suojelutason saavuttamisen.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on todennut tuomioissa C-127/02 Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (kohdat 46–48), että kuten luontodirektiivin 6. artiklan 3. kohdan ensimmäisestä virkkeestä yhdessä kyseisen direktiivin kymmenennen perustelukappaleen kanssa ilmenee, sellaisten suunnitelmien tai hankkeiden, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, vaikutuksen merkittävyyttä arvioidaan suhteessa alueen säilyttämisen tavoitteisiin. Hanke vaarantaa alueen säilyttämisen tavoitteita siten, että sen hyväksyminen vaatisi luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisen poikkeamisen Natura-suojelusta.

Raaku on Euroopan Unionin erityissuojeltu laji:

- I Erityisesti suojeltavat lajit (LSA 1997/160, liite 4 2021/521)
- I Koko maassa rauhoitetut eläinlajit (LSA 1997/160, liite 2a 2021/521)
- I EU:n luontodirektiivin II-liite
- I EU:n luontodirektiivin V-liite
- I EU:n luontodirektiivin liite II, Suomen Natura-lajit
- I Kiireellisesti suojeltavat lajit (SYKE 2020)

Lisäksi Suomen Maa ja Kivi Oy:n maa-aines- ja ympäristönsuojelulain hakema louhinnan, murskauksen ja niihin liittyvän toiminnan edellyttämä lupahakemus perustuu vanhentuneisiin vesistövaikutuksiin ja vanhentuneisiin tulvariskiarvioihin.

Lainaus Vaasan hallinto-oikeuden muutoksenhaustamme:

”Lupahakemus koskee samaa aluetta, jolle myönnetyn maa-aines- ja ympäristöluvan Vaasan hallinto-oikeus kumosi 11.5.2020 hankkeen ympäristövaikutusten vuoksi. Pirkanmaan ELY-keskus totesi lupahakemusta koskevassa lausunnossaan, että louhintahanke ”heikentää merkittävästi niitä luontoarvoja, joiden suojelemiseksi Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000-alue on sisällytetty Natura 2000-verkoston”.

Nyt on haettu lupaa jo louhitun I-vaiheen syventämiselle ja II-vaiheen louhinnalle. I-vaiheen syventäminen merkitsee louhittavan alueen putoamista lähelle pohjaveden pintaa ja jopa sitä alemmas.”

Tämä tarkoittaa, että pohjaveden pinnalle ja sen alle ulottuvat louhinnat aiheuttavat lisääntynyttä todennäköisyyttä maanalaisten virtaamien ja räjäytysten kemikaalien kulkeutumista Pinsiön-Matalusjokeen. Tämä ei ole estettävissä esitetyillä keinoilla.

”Lisäksi on haettu lupaa ottaa vastaan pilaantumattomia ylijäämämaita enintään 40 000 tonnia vuodessa. Niitä aiotaan säilyttää jo louhitulla alueella ja käyttää louhosalueiden maisemointiin. Uusi lupahakemus ei eroa merkittäväällä tavalla Vaasan hallinto-oikeudessa käsitellystä vuoden 2018 luvasta.”

”Uuden lupahakemuksen liitteenä esitetään Natura-arviointi (14.2.2022), jossa todetaan, että hanke ei aiheuta merkittävää haittaa läheisille Natura-alueille. ELY-keskus on todennut Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa, että hanke ei aiheuta merkittävää haittaa, velvoittaa tarkkailuun ja toteaa, että hanke ei saa aiheuttaa haittaa.”

”Natura-arviossa tehty johtopäätös, että toiminnalla ei ole vaikutusta happitasoihin, on väärä. Natura-arviossa on esitetty, että ”Typpipitoisuus alkaa laskea, kun kiviainesten pinnoille räjäytysten myötä päätyneet jäämät häviävät. Häviämistä tapahtuu sekä valumavesien mukana huuhtoutumisen myötä...”.

Pinsiön-Matalusjokeen huuhtoutuva typpi ei häviä, vaan jää rehevöittämään jokea vesikasvillisuuteen sitoutumalla. Organisen aineksen hajoaminen vesistössä kuluttaa edelleen happea ja huonontaa veden happitasoa. (Vesistötarkkailuraporttien Kokemäenjoen vesistön vesienhoitoyhdistyksen (KVY) tutkimus Oy 2018–2022) perusteella louhoksen nykyinen toiminta näkyy joen typpikuormituksessa ja sähkönjohtavuudessa.)

KVY:n yllä kerrottuna tarkkailuaikana Pinsiön-Matalusjoen valuma-alueella oli käynnissä vain Suomen Maa ja Kivi Oy:n 1. vaiheen louhintaa ja murskaustoimintaa. Tämä osoittaa kiistattomasti louhinnan ja murskauksen aiheuttavan kemiallisia valumia ja haittavaikutuksia Pinsiön-Matalusjokeen. Vuonna 2022 laaditun Natura-arvioinnin happitasoja ja typen vesistöseurauksia koskeva johtopäätös on ristiriidassa KVY:n vesistötarkkailun raporttien kanssa.

”Natura-arviossa (2022) todetaan, että runsaan sadannan seurauksena kuormitus oli vuonna 2021 suurempaa kuin vuosina 2018–2020, vaikka louhintaa ei tehty lainkaan. Maa-aineksenoton vesiensuojelujärjestelmät eivät ole ajan tasalla eivätkä aja asiaansa. Pinsiön-Matalusjoen tila ei kestä huononemista, vaan tavoite tulee olla veden hyvä laatu. Nykyinenkin hankealue vaarantaa hyvän veden laadun tavoitteen ilman louhintaa. Kuormituksen pienikään lisääminen ei ole merkitykseltään vähäistä.”

”Hankealueen laskeutusaltaiden koot perustuvat arviolle, jossa maksimissaan kymmenen minuuttia kestävä kaatosade osuu alueelle kerran viidessä vuodessa. Ilmaston lämpenemisen tiedetään lisäävän säiden ääri-ilmiöitä, joten sadanta voi muuttua ennustamattomalla tavalla, ja suurin kuormitusvaikutus syntyy rankkasateiden aiheuttamien ylivuotojen ja huuhtoutumisen seurauksena.”

”Kuormituslaskelmissa on epävarmuutta, sillä ne perustuvat vertailuaineistolle viimeisen viiden vuoden ajalta, jolloin louhintamäärät ovat olleet enimmillään vain noin 37 % lupahakemuksen mukaisesta enimmäisottamismäärästä.”

Suunnitellun louhinta-alueen fysikaalisissa olosuhteissa mikään ei ole muuttunut vuodesta 2018. Mielestämme Pirkanmaan ELY-keskuksen Natura-arvioinnistaan antama lausunto on tulkinnanvarainen arvio vesien virtaamista ja tulvariskeistä. Lausunto ei perustu koetuloksiin tai tutkimuksiin. Lupahakemuksessa ja Natura-arvioinnissa edellytettyä tarkkailun todenmukaisuutta on mahdotonta kontrolloida.

Hakemuksessa arvioidaan 10 minuuttia kestävän kaatosateen osuvan alueelle kerran viidessä vuodessa. Nyt voi todeta kyseisten kaatosateiden olevan vuosittaisia ja esimerkiksi kesällä ja syksyllä 2024 näitä oli useita. Kaatosateet ja useita päivää jatkuvat sadejaksot aiheuttavat toiminnan hulevesien saostusaltaiden ylikuormitusta ja ylittymistä.

Pidämme kuvattua kallioperän louhinta- ja murskaustoimintaa todellisena riskinä luoteeseen ja pohjoiseen virtaavan Pinsiön-Matalusjoen valuma-alueelle ja joen vesistölle. Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisussa ei ole esitetty mitään keinoja haittojen torjumiseksi. Toiminnasta aiheutuu haittoja myös itään Kaakkurijärvien Natura 2000-alueeseen sisältyvälle Heinijärvelle ja sen alapuoliselle vesistölle.

2.2. LIFE Revives-hanke

Pinsiön-Matalusjoella on käynnissä kuusivuotinen (2021-2017) Euroopan Unionin LIFE Revives-hanke. Hankkeen tavoitteena on raakun ja purotaimenen kotijoen ekologisen tilan parantaminen sekä raakun ja purotaimenen elinympäristöjen elvyttäminen. Hanketta koordinoi Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry. (KVVY) ja toteuttaja on Pirkanmaan ELY.-keskus. Hankkeesta vastaa Jyväskylän yliopisto. Hankkeen rahoittaa Euroopan Unionin LIFE-rahasto.

<https://www.ely-keskus.fi/-/jokihelmisimpukan-elinoloja-parannetaan-miljoonarahoituksella-pirkanmaalla-pirkanmaa->

Suomen Maa ja Kivi Oy:n maa-aines- ja ympäristöluvassa suunnitellun toiminnan Pinsiön-Matalusjokeen kohdistuvat seuraukset mitätöisivät Life Revieves-hankkeen kunnostustyötä ja tuloksia.

Pinsiön-Matalusjoen LIFE Revieves-hoitohankkeessa on tavoitteena joen ekologisen tilan paraneminen ja raakun suotuisan suojelun tason saavuttaminen. Tähän nähden on ristiriitaista myöntää lupa yksityiselle toiminnalle, joka mahdollistaa ennustettavissa olevia riskejä edellä mainittujen yhteiskunnallisesti ja luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta merkittävien tavoitteiden saavuttamiselle.

2.3. Jyväskylän yliopiston huonokuntoisten raakkujen kuntoutus

Pinsiön-Matalusjoen raakkuja on kuntoutettavana Jyväskylän yliopiston Konneveden tutkimusasemalla monen muun raakkujoen raakkujen ohella. Kuntoutuksessa raakkujen elimistä puhdistetaan orgaanisia ja maa-aineksia. Raakut elpyvät laitoksen viileissä ja puhtaissa vesissä steriileissä olosuhteissa.

Laitoksella on myös Pinsiön-Matalusjoen taimenia (*Salmon trutta trutta*), joiden kiduksissa raakun toukat eli glokidiot elävät ensimmäisen vuotensa. Näin taimenet toimivat väli-isäntinä raakun glokidoille.

Tutkijoiden on onnistunut saada Pinsiön-Matalusjoen raakut lisääntymään laitoksen altaissa. Tavoitteena on tuoda elinkykyisiksi kasvaneet pikku raakut Pinsiön-Matalusjokeen. Lisätiedot professori Jouni Taskinen jouni.taskinen@jyu.fi

Raakku ja taimen ovat säilyneet Pinsiön-Matalusjoessa jääkauden päättymisestä alkaen. Molempien lajien elinehtona on Pinsiönlähteen puhdas, viileä ja happirikas pohjavesi, jonka lämpötilan tulee pysyä 18 ° alapuolella. Raakku on maailman vanhimmaksi, Suomessakin jopa 200-vuotiaaksi elävä eläinlaji.

Raakun ja taimenen säilymiseksi kaikki Pinsiön-Matalusjokeen kohdistuvat haittoja aiheuttavat riskit on torjuttava ja estettävä. Korvaamattoman raakun säilymisen kannalta veden erinomaiseen tilaan pyrkiminen on välttämätöntä.

3. Vaikutukset Kaakkurijärvien Natura 2000-alueelle

Kaakkurijärvien Natura-alueen valuma-alue sijaitsee 1.500 metrin etäisyydellä suunnitellusta louhosalueesta itään ja louhoksen itään laskeva valuma-alue alkaa lähimmillään 600 metrin etäisyydellä.

Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen perusteluissa todetaan seuraavaa:

”Kaakkurijärvien Natura-alue luokitellaan sekä luontodirektiivin mukaiseksi SAC-alueeksi että lintudirektiivin mukaiseksi linnustonsuojelualueeksi (Special protection area, SPA). Alueen kokonaispinta-ala on 574 ha ja se koostuu useasta pienestä järvestä. Alueen suojeluperusteina olevat luontotyypit ovat Humuspitoiset järvet ja lammet, Pikkujoet ja purot, Vaihtumissuot ja rantasuot, Luonnonmetsät ja Puustoiset suot. Suojelun perusteina olevia lajeja ovat kehrääjä (DR), laulujoutsen (DR KV)), kuikka (DR), kaakkuri (DR), kurki (DR) ja kalasääski (DR).

Kaakkurijärvien alue muodostaa erämaisen luonnontilaisten pienten järvien ja lampien kokonaisuuden, joka on erittäin merkittävä uhanalaisen kaakkurin pesinnän kannalta koko Etelä-Suomessa. Kaakkurin pesimäpopulaatio on alueella harvinaisen suuri (7–8 paria) ja lajin tiheys alueella on Etelä-Suomen suurimpia.

Alueen vesiluonto on säilynyt poikkeuksellisen luonnontilaisena, ja kohde edustaakin kokonaisten lampi- ja järviketjujen vuoksi erinomaisesti pienvesiin liittyviä luontoarvoja. Järvien ja lampien rantasuot ovat monin paikoin täysin luonnontilaisia. Alue on erittäin arvokas luonnontilaisen pienvesiluonnon kokonaisuus, jonka merkitystä lisää kaakkuriyhdyskunta. Metsätalous ja alueen virkistyskäyttö ovat alueen selvimmät uhkatekijät.”

4. Kaakkurijärvien Natura-alueeseen vaikuttavat useat uhkatekijät

Uhkatekijöillä on jo nyt selvästi haitallista vaikutusta alueen linnustoon ja luontotyyppeihin. Natura-alueen tilaa ei saa heikentää uusilla toimenpiteillä. Haitallisten vaikutustekijöiden yhteisvaikutus tulee ottaa mukaan, kun varovaisuusperiaatetta sovelletaan EU-oikeuskäytännön mukaisesti.

Kallioperän murskaus- ja louhimistoiminnasta aiheutuu lisääntyvää haittaa myös Natura-alueelle sekä siihen kuuluvalla Heinijärvellä ja järven alajuoksun vesistöille. Tehdyt selvitykset ja niiden tulokset eivät sulje tätä mahdollisuutta riittävästi pois. Heinijärvi on yksi kaakkurin pesimälammista. EU-oikeuskäytännössä varovaisuusperiaatetta (ennaltavarautuminen) on sovellettu tiukasti.

Vaadimme Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen kumoamista.

Tampereella 9.12.2024

Antti Virnes
Puheenjohtaja
SLL Pirkanmaa

Sari Hämäläinen
Sihteeri
SLL Pirkanmaa

Matti Rintanen
Puheenjohtaja
Kyrön luonto

Sari Lähde
Sihteeri
Kyrön luonto

Keijo Rantanen
Puheenjohtaja
SLL Nokia

Tiina Kauppi
Sihteeri
SLL Nokia

Valtteri Rosenberg
Puheenjohtaja
Pily

Jukka T. Helin
Suojeluvastaava
Pily